

"No aguantarem gaires anys més"

Tseten Norbu és el president de l'organització política Tibetan Youth Congress (TYC, Congrés de la Joventut Tibetana) amb seu a Dharmasala. Des d'aquest partit, amb representació al parlament tibetà a l'exili, reclama que es posi atenció en el cas del Tibet com una qüestió política, com qualsevol altra lluita d'alliberament d'una nació, que va més enllà d'un problema de llibertat religiosa. Norbu alerta de la situació precària dels tibetans davant l'ocupació xinesa, que sumat a la que considera estratègia fallida de la no-violència, no és descartable que dugui a un aixecament armat. Norbu no és monjo, no duu túnica grana i groga i advoca per un estat laic amb separació de poders. Una imatge ben diferent de la que estem acostumats quan sentim parlar del Tibet.

—Creu que la via no violenta del Dalai Lama avui és vàlida?

—Fins avui aquesta via no ha aconseguit cap resultat. Si continua fracassant en els propers dies, els líders hauran d'aportar alternatives.

—Hi ha tibetans disposats a agafar les armes?

—El conflicte per la llibertat del Tibet és com la lluita d'alliberament de qualsevol altre poble. Ha passat per fases diferents. Ens vam revoltar contra els xinesos el 1959 amb les armes que teníem. Des de l'inici de l'exili fins als anys 70 vam lluitar en una guerra de guerrilles. I en les darreres dècades hem continuat lluitant amb totes les nostres forces, encara que fos en inferioritat d'armes i munició. Si mira enrera en la història veurà que ens hem enfrontat a totes les adversitats en el passat i no em sorprendria si la història es repetís.

—Exemples com Kosovo, Timor Oriental, Irlanda del Nord o Xiapes demostren que només les nacions que agafen les armes són escoltades per la Comunitat Internacional?

—Aquí hi ha el punt essencial del tema. Tots els governs i homes d'estat d'arreu del món prediquen la pau i la no-violència. Tota institució vinculada a l'ONU justifica la seva existència partint de la resolució dels conflictes a través de mitjans pacífics. Tenint en compte això, nosaltres diem que ara és l'hora de posar en pràctica la pau, només així podrem exemplificar les properes generacions perquè creguin en la pau. Els tibetans lluitem pels drets fonamentals i el llegat històric que se'n deriva des de fa segles. Potser hi ha un bilió de dòlars de benefici enguany i un altre l'any que ve, però a la llarga la societat que no defensa els principis que ha proposat s'aboca al col·lapse. La lluita dels tibetans ha estat pacífica fins ara pel respecte degut a sa santedat el Dalai Lama. Però hi ha molts exemples de pobles que després de perdre la confiança en la pau han triat altres camins i hi han

receït. La qüestió tibetana, de moment, té totes les característiques per a ser un exemple potencial d'èxit de lluita pacífica, i el món en aquesta ocasió s'hauria d'espavilar.

—La qüestió del Tibet ha esdevingut un tema molt centrat en la religió, això és positiu o negatiu?

—El tema del Tibet és una qüestió de drets humans. I també és una qüestió religiosa i cultural. Però a l'arrel hi ha la qüestió de la nació tibetana i el poble del Tibet. És una qüestió política. La gent mira de veure-ho en fragments i no en tota la seva dimensió. Els tibetans van ser foragitats de la seva pàtria i nosaltres ara som aquí per lluitar perquè el nostre país esdevingui lliure i independent. Ni més ni menys. Com

ARXIU

Teten Norbu: "Lluitem per esdevenir independents, no estem aquí per propagar el budisme".

a subproducte dels patiments dels tibetans, el món Occidental ha estat exposat al budisme, a la cultura i la llengua tibetana. És un desenvolupament positiu. Però nosaltres no estem aquí per propagar el budisme.

—Tenen relacions amb l'oposició xinesa?

—En els darrers dos anys hem tingut dues trobades sino-tibetanes amb nombrosos dissidents xinesos, i alguns d'ells donen suport al moviment independentista. Cada cop hi ha més xinesos, inclosos els que viuen a la Xina, que van aprenent a dir la seva

opinió sobre el Tibet. I alguns intel·lectuals fins i tot han visitat Dharmasala. Necessitem educar els xinesos i convèncer-los que el Tibet, de fet, era independent igual que la Xina abans de 1949.

—En el seu darrer llibre vostè emfasitza la teoria política particular que ha articulada les relacions entre la Xina i el Tibet durant segles. Com es pot implementar aquesta teoria en l'actualitat?

—Ningú no pot canviar la geografia amb retòrica o altres mitjans. Tant en temps de pau com en temps de guerra hem de continuar essent veïns. Per tant, tota solució s'hauria de trobar partint del benefici mutu i en igualtat. En la nostra història, com a veïns, hem confiat en la Xina en moltes ocasions. Ara és cosa dels xinesos, de recuperar la confiança perduda. I només això aplanarà el camí en els propers anys.

—Qui pot aturar la Xina?

—Quan érem petits sentíem els vells que deien: "el sol mai no es pon en l'Imperi Britànic". Però més tard vaig veure que això era mentida. I encara després ningú no pensava que la segona superpotència fos aturable, i encara menys que caigués pel seu propi pes. Mai no he vist cap nació o cap dictador, per més terrible que siguin, que es facin eterns. I la Xina Roja no pot ésser una excepció.

—Quants anys més podran aguantar aquesta situació?

—No gaires. O. C.